

POSTANOWIENIE

Dnia 18 października 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Monika Koba

SSN Anna Kozłowska (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku A. M.

przy uczestnictwie B. C., I. D., E. L., W. M., M. N., A. M., B. M., K. M., K. N. i M. S.
o zmianę w trybie art. 523 k.p.c. prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego
w O. z dnia 12 maja 2011 r., sygn. I Ca (...),

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 18 października 2018 r.,

zażalenia A. M.

na postanowienie Sądu Okręgowego w O.

z dnia 16 października 2017 r., sygn. I Ca (...),

- 1. odrzuca zażalenie w części dotyczącej rozstrzygnięcia
objętego punktem pierwszym zaskarżonego postanowienia,**
- 2. oddala zażalenie w pozostałej części.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 18 listopada 2016 r. Sąd Okręgowy w O. oddalił wniosek A. M. o zmianę, w trybie art. 523 k.p.c., prawomocnego postanowienia tego Sądu z dnia 12 maja 2011 r., sygn. I Ca (...). Kwestionowanym w tym trybie postanowieniem Sąd Okręgowy w O., na skutek apelacji uczestniczki B. C. od postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 13 stycznia 2011 r., sygn. I Ns (...), zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że oddalił wniosek A. M. o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku. Postanowienie z dnia 18 listopada

2016 r. A. M. zaskarżył apelacją, którą postanowieniem z dnia 19 czerwca 2017 r. Sąd Okręgowy odrzucił wskazując, że rozpoznając wniosek w trybie art. 523 k.p.c. działał jako sąd drugiej instancji i właściwym środkiem zaskarżenia zapadłego w następstwie tego wniosku rozstrzygnięcia nie jest apelacja, ale skarga kasacyjna. To postanowienie A. M. zaskarżył zażaleniem, które Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem z dnia 11 stycznia 2018 r. oddalił. Jednocześnie złożył wniosek o przewrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej i złożył tę skargę.

Postanowieniem z dnia 16 października 2017 r. Sąd Okręgowy odrzucił wniosek o przewrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej i odrzucił skargę kasacyjną.

Na postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 16 października 2017 r. wnioskodawca złożył zażalenie, zaskarżając je w całości. Jednocześnie, powołując art. 380 k.p.c., domagał się poddania kontroli instancyjnej postanowienia w zakresie jego punktu pierwszego dowodząc braku podstaw do odrzucenia wniosku o przewrócenie terminu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Biorąc pod uwagę, że wnioskodawca zaskarżył postanowienie z dnia 16 października 2017 r. w całości, a zatem zaskarżył również rozstrzygnięcie objęte punktem pierwszym tego postanowienia, zażalenie w tej części podlegało odrzuceniu, co orzeczono na podstawie art. 398⁶ § 3 i 2 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. Procesowa decyzja sądu dotycząca wniosku o przywrócenie terminu, nie podlega, bowiem samodzielniemu zaskarżeniu, jako odnosząca się do postępowania wypadkowego, bez względu na treść tego rozstrzygnięcia, a więc niezależnie od tego czy wniosek o przywrócenie terminu został oddalony czy też odrzucony. Niedopuszczalność zażalenia w tej części nie oznacza, że prawidłowość takiego rozstrzygnięcia uchyla się spod oceny; podlega ono kontroli w trybie art. 380 k.p.c., o co zresztą skarżący wnosił w zażaleniu.

W okolicznościach sprawy istotna jest przyczyna, dla której skarżący niewątpliwie uchybił terminowi do wniesienia skargi kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 18 listopada 2016 r.

Art. 168 k.p.c. dopuszcza przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej wówczas, gdy strona nie dokonała jej w terminie bez swej winy.

Skarżący nie wniósł od postanowienia z dnia 18 listopada 2016 r. skargi kasacyjnej, ale postanowienie to zaskarżył apelacją uważając ją za właściwy środek zaskarżenia, czemu dawał wielokrotnie wyraz zarówno w treści tej apelacji, w treści zażalenia na postanowienie odrzucające tę apelację, w treści wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej, a obecnie, w zażaleniu, mówi o skardze kasacyjnej, jako tezie, środku prawnym budzącym wątpliwości w okolicznościach rozstrzyganej sprawy.

Przewidziana w art. 523 k.p.c. zmiana postanowienia wydanego w postępowaniu nieprocesowym dotyczyć może tylko prawomocnego postanowienia oddalającego wniosek i zmiana ta może nastąpić wówczas, gdy nastąpiła zmiana okoliczności sprawy. Brak przepisów, jak dowodzi skarżący, z których wprost wynikałoby, który sąd ma dokonać zmiany nie stoi na przeszkodzie wnioskowaniu, że sądem tym jest sąd, przed którym doszło do uprawomocnienia się postanowienia objętego żądaniem zmiany. O treści normy prawnej, również o charakterze procesowym, rozstrzyga bowiem jej wykładnia. Zwrócić zatem należy uwagę, że powołany przepis stanowi: „sąd może zmienić (...)”, co prowadzi do wniosku, że zmiana postanowienia następuje w tym samym postępowaniu, w którym ono zostało wydane. Wynika to z pojęcia „zmiany” postanowienia, które wiąże się i zakłada pewną ciągłość postępowania. Skoro dla zmiany prawomocnego postanowienia zbędne jest wszczęcie nowego postępowania, uznać należy, że rozpoznanie wniosku o zmianę stanowi kontynuację postępowania zakończonych prawomocnym postanowieniem. Kontynuować zaś postępowanie może tylko ten sąd, który postępowanie to zakończył. Jeżeli uczynił to sąd drugiej instancji, to ten sąd powinien rozpoznać wniosek, działając nadal jako sąd odwoławczy i jeżeli sąd ten przeprowadzi dowody pozwalające mu ocenić żądanie zmiany, będzie orzekał jako sąd drugiej instancji ze wszystkimi tego konsekwencjami dla stron, a więc również w zakresie doboru przez nich właściwego dla etapu postępowania środka zaskarżenia. Taka wykładnia powołanego przepisu nie jest nowa, wynika z ustabilizowanego orzecznictwa sądów powszechnych i Sądu Najwyższego sięgającego analogicznego, jak obecne, uregulowania z art. 33 § 2 kodeksu postępowania niespornego, a także ze stanowiska doktryny, która tym zagadnieniem od lat żywo się zajmuje.

Rzeczą strony jest dostosować środek zaskarżenia do etapu postępowania i rodzaju orzeczenia wydanego w sprawie. Jeżeli strona świadomie wybiera inny niż wynikający z ustawy środek zaskarżenia, albo też wnosi ten inny środek na skutek tego, że zaniedbała rozważenia jakiego rodzaju czynność procesowa będzie właściwa licząc, że wyjaśni to działania sądu, to taka sytuacja nie może być uznana za powstałą bez winy strony. Brak winy powinien być oceniany w sposób uwzględniający obiektywny miernik staranności, jakiej można wymagać od strony należycie dbającej o swoje interesy. Okolicznością wykluczającą możliwość uznania, że uchybienie nastąpiło bez winy, jest nawet lekkie niedbalstwo. Korzystanie zaś przez stronę z pomocy profesjonalnego pełnomocnika stwarza sytuację, w której obowiązujące standardy staranności są wyższe. Od pełnomocnika - adwokata lub radcy prawnego oczekuje się profesjonalizmu, a więc wyższej staranności. W uzasadnieniu uchwały z dnia 22 lutego 2006 r., III CZP 6/06 (OSNC z 2007 r., z. 1, poz. 5), Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że ustawodawca, nakładając na profesjonalnych pełnomocników zaostrome wymagania w zakresie spełniania stawianych przez ustawę rygorów formalnych oraz oczekując od nich spełnienia wysokich standardów zawodowych, za elementarne zadanie warsztatowe uznaje m.in. prawidłowe sporządzanie pism procesowych, w tym środków odwoławczych i środków zaskarżenia (por. też postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2008 r., IV CZ 7/08, nie publ. oraz z dnia 6 października 2010 r., II CZ 101/10, nie publ.).

W odniesieniu do twierdzenia skarżącego, że do chwili powzięcia przez niego wiadomości o odrzuceniu apelacji trwała przeszkoda do złożenia przez niego skargi kasacyjnej wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu do jej wniesienia zauważyć należy, że takie wnioskowanie skarżącego zasadza się na nieporozumieniu. Zaniedbanie ustalenia, wyjaśnienia, rozważania, jakim środkiem zaskarżyć postanowienie z dnia 16 października 2017 r., przesądza o niemożności przyjęcia braku winy skarżącego w uchybieniu terminu do wniesienia skargi kasacyjnej, o czym była wyżej mowa.

Koncepcja rozpoczęcia biegu terminu z art. 169 § 1 k.p.c. dopiero od chwili doręczenia postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego zażalenie na postanowienie odrzucające złożony przez stronę środek zaskarżenia jest

przyjmowana w orzecznictwie (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 września 1998 r. I CKN 42/98, nie publ.) w odniesieniu do sytuacji, gdy strona twierdzi, że nie uchybiła terminowi do wniesienia środka zaskarżenia i zaskarża postanowienie odrzucające ten środek, przy czym chodzi tu o taki środek zaskarżenia, który został przez stronę dobrany właściwie, z uwzględnieniem etapu postępowania i rodzaju kwestionowanego nim rozstrzygnięcia, ponieważ chodzi o przywrócenie terminu do wniesienia tego właśnie środka zaskarżenia, a nie zupełnie innego, jak w sprawie niniejszej.

Biorąc pod uwagę, że nie było podstaw do przywrócenia terminu do wniesienia skargi kasacyjnej, Sad Okręgowy powinien był wniosek ten oddalić, jego odrzucenie nie jest prawidłowe, ale rezultat tego rozstrzygnięcia nie wpływa na sytuację skarżącego. Skarga kasacyjna pozostaje złożona z uchybieniem terminu do jej wniesienia, stąd też jej odrzucenie orzeczone zaskarżonym postanowieniem było prawidłowe.

Z przedstawionych przyczyn Sąd Najwyższy oddalił zażalenie w pozostałym zakresie (art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

jw